

Le lettünk *trumpolva*

Eredmények és kilátások a 2016-os amerikai választások után

2016. november 8. éjszakáján, az évenként megrendezett „Történelmi materializmus” konferenciára utazva, felszálltam a Londonba tartó repülőgépre.¹ Amikor a gép este fél nyolckor felszállt, az Egyesült Államokban még nem zártak be a szavazóköri. Szinte biztos voltam benne, hogy amikor másnap reggel Londonba érkezem, Hillary Clinton lesz az USA megválasztott elnöke. Arra számítottam, hogy Trump nemcsak hogy el fogja veszíteni a választásokat, hanem a demokraták esetleg visszanyerik többségüket a Szenátusban. Három héttel a választások előtt azt írtam: Trump a középosztályra épülő, jobboldali populista lázadása, amely átmenetileg megszerezte a tőke fő pártja fölötti irányítást, teljes összeomlással fog végződni.²

Clinton egyértelműen az amerikai tőkésosztály preferált jelöltje volt, amelyet taszított Trump nacionalista szembenállása a neoliberais kereskedelmi politikával és az amerikai globális dominanciát szavatoló katonai-diplomáciai szövetségi rendszerrel, valamint Trump fenyegetőzése a dokumentumok nélküli bevándorlók általános kitoloncolásáról. Az www.opensecrets.org szerint Clinton a 2016-as választások nagyvállalati felajánlásainak 92%-át kapta meg, ezen belül 80%-át a következő szektorok felajánlásainak: pénzügyek, biztosítás, ingatlan, távközlés/elektronika, hadiipar, „egyéb vállalatok”. Trump támogatása az építő- és energiaipar, a nyersanyagkitermelő iparágak, valamint a közlekedési és agráripari vállalatok felajánlásainak 60-70%-ára korlátozódott – ami az összes nagyvállalati felajánlás kevesebb, mint 10%-át jelentette.³ Arra számítottam, hogy ezekkel a hatalmas pénzügyi tartalékokkal a Demokrata Párt fölépít egy országos hálózatot a szavazók mobilizálására, hogy biztosítsa egyébként népszerűtlen jelöltjének a győzelmét.

Amikor a gépem november 9-én reggel leszállt, és bekapcsoltam a telefonom, váratlan hír fogadott: Trump nyerte meg a választást, és a republikánusok mindkét házban megtartották többségüket. A média Trump győzelmét „földcsuszamlásszerűnek” írta le, ami konkrétan az Elektori

Kollégium 306 elektorát jelentette, Clinton 232 elektorával szemben. Az általános verdikt szerint a történekeért a „fehér munkásosztály” lázadása volt okolható a közép-nyugati államok és a Nagy Tavak hajdani iparvidékein.

Mi történt valójában?

Nem voltam egyedül a tévedéssel: sokan nem látták előre Trump győzelmét. A legtöbb amerikai és nemzetközi kommentátor a választások előtti közvéleménykutatásokra támaszkodva Clinton győzelmét prognosztizálta. Hogyan magyarázhatjuk meg ezt a váratlan fordulatot?

Először is, nem szabad elfelejtenünk a tényt, hogy Clinton *országos szinten megszerezte a szavazatok többségét*. A jelenlegi eredmények szerint 2,7 millióval¹ kapott több szavazatot, mint ellenfele. Azonban az Elektori Kollégium intézménye – amelyet rabszolgatartók és bankárok hoztak létre, hogy megelőzzék osztályhegemoniájuk elleni kihívásokat – lehetővé tette, hogy a *kisebbség* döntsön az elnök személyéről. Mint az utóbbi negyven év számos választása során, *rendkívül kis változások a szavazók egészen kis csoportjainak* részvételi hajlandóságában és pártpreferenciáiban hatalmas elmozdulást eredményeztek az elektori szavazatok eloszlásában és megújították a republikánus kongresszusi többséget. Bár kezdetben úgy tűnt, a részvételi arány csökkent², ahogy a papíron leadott szavazatokat is megszámlálták, kiderült, valójában kevesebb, mint egy százalék a különbség 2012-höz képest³. [...] Ami ennél fontosabb: a részvételi arány több hagyományosan demokrata választói csoportban visszaesett.⁶ Az afroamerikaiak aránya az összes szavazó körében a 2008-as és 2012-es 13%-ról 12%-ra esett. Több afroamerikai többségű választókerületben a visszaesés még nagyobb volt. Milwaukee 15. választókerületében, amely 85%-ban feketék által lakott, a részvételi arány majdnem 20%-kal alacsonyabb volt, mint 2012-ben.⁷ Az ötvenezer dollárnál kevesebb éves jövedelemmel rendelkező háztartások – és ide tartozott 2014-ben az összes háztartás 51%-a az USA-ban⁸ – 2012-ben a választáson résztvevők 41%-át adta, 2016-ban csak 36%-át. A százezer dollárnál többet kereső háztartások – az összes háztartás mindössze 17%-a tartozik ide – 2012-ben a választáson részt vevők 28%-át adta, de 2016-ban már 33%-át. Röviden tehát a 2016-os választói tömegben még inkább felülreprezentáltak voltak a jobbmódúak, mint az előző három választáson.

¹ Végső eredmények szerint 2,9 millióval. (A ford.)

² A végső eredmény szerint a részvételi arány 0,2%-kal volt alacsonyabb a 2012-esnél.

Ezek a kategóriákban belül történt több apró, de fontos eltolódás a választói preferenciákban. Míg 2008-ban és 2012-ben az ötvenezer dollárnál kisebb jövedelmű háztartásban élő szavazók 60%-a Obamára szavazott, ez a szám Clintonnál csak 52% volt. Clinton a feketék szavazatainak csak 88%-át kapta meg, míg Obama 95 illetve 93%-át 2008 és 2012-ben. Különösen aggasztó a demokraták számára a hispán szavazók közötti visszaszorulásuk. A demokrata hatalomtechnikusok arra számítottak, hogy Trump fajgyűlölő kirohanásai miatt Clinton könnyen besöpri ennek a kulcsfontosságú csoportnak a szavazatait. Ezzel szemben a demokraták szavazataránya a hispán szavazatokon belül a 2012-es 71%-ról 65%-ra esett vissza 2016-ban. S végül, a szakszervezeti kötődéssel rendelkező háztartások tagjai körében a demokraták a 2008-as 58% és a 2012-es 59% után mindössze 51%-ot értek el.

Az összes *exit poll*-ból tisztán látszik, hogy Trump sikeresen megtartotta az 1980 utáni republikánus szavazótábor kulcsfontosságú csoportjait: a közép- és felső középosztály tagjait (egyéni vállalkozók illetve tíz főnél kevesebb alkalmazottat foglalkozó vállalatok tulajdonosai) és újabb (diplomás szakemberek [professionals], menedzserek, munkafelügyelők) alcsoportjait, a neoprotestáns kisegyházak követőit [evangelical Christians]; és az idősebb fehér munkásosztály egy kisebbségét. Trump választási győzelme – aminek mértékét óriási mértékben felnagyította az Elektori Kollégium torzító tükre – azonban nem innen, hanem egy egészen kis választói csoportból adódott, akik 2008-ban és 2012-ben Obamára szavaztak⁹. Annak a 700 megyének közel egyharmada (209) ahol Obama mindkétszer nyert, ezúttal Trumpra szavazott, annak a 207 megyének pedig, ahol Obama csak egyszer győzött szinte mindegyike, 94%-a (194) Trumphoz billent át. Ennek az átbillenésnek nagy része a Nagy Tavak és a Közép-Nyugat hagyományosan demokrata államaiban történt, amelyek feldolgozóipari munkahelyek sokaságát veszítették el és ahol jelentősen növekedett a hispán lakosság.

Trump győzelme mindenekelőtt azonban a hagyományosan demokrata szavazói csoportok választási részvételének jelentős visszaesésének következménye, mintsem a választók jelentős mértékű áttállításának a republikánusokhoz. Való igaz, Trump 335.000-rel több szavazatot kapott Iowa, Michigan, Ohio, Pennsylvania és Wisconsin ötvenezer dollárnál alacsonyabb éves jövedelmű háztartásai körében, mint Mitt Romney. Ugyanakkor Clinton 1,7 millióval *kevesebb* szavazatot szerzett ugyanebben a választói csoportban, mint Obama.¹⁰ Ezek a minimális mértékű eltolódások a pártpreferenciákban és a részvételben vezettek Trump hajszélvékony előnyéhez a kulcsfontosságú államokban: a republikánus jelölt kevesebb mint 0,25%-os különbséggel győzött Michiganban, kevesebb mint 1%-kal Pennsylvániában és Wisconsinban és kevesebb mint 1,5%-kal Floridában. Egy elemzés szerint, ha 100 000 Trump szavazó ezekben az államokban

Clintonra szavaz, a demokrata jelölt óriási többséget szerez az Elektori Kollégiumban.¹¹

Röviden tehát a 2016-os választásokat nem annyira Trump *nyerte meg*, hanem Clinton *veszítette el*. Kampánya hatalmas költségvetése ellenére Clinton nem épített föl egy hálózatot a szavazók választások napján történő fölkeresésére [“get out the vote” operation], hogy mobilizálják a tradicionálisan demokrata afroamerikai, hispán és munkásosztálybeli háztartásokat.¹² Ehelyett Clinton kampánya adottnak vette ezeknek a csoportoknak a támogatását, úgy gondolva nem lesz más választásuk, mint elmenni szavazni, hogy megállítsák Trumpot. A kampány idejét, pénzügyi forrásait és energiáit inkább a „szociokulturálisan liberális” [socially liberal] kertvárosi, középosztálybeli diplomás szakemberekre és menedzserekre fókuszálta. A *Washington Post* egy szimpóziumán 2016 júliusában Chuck Schumer, a neoliberais new yorki demokrata szenátor igen tisztán megfogalmazta ezt: „Minden kékgalléros demokrata szavazóra, akit elvesztünk Pennsylvaniában, jut két mérsékelt republikánus Philadelphia kertvárosaiban, akit megnyerünk, és ugyanezt eljátszthatjuk Ohioiban, Illinoisban és Wisconsinban.”¹³

Ahelyett, hogy munkásosztálybeli és kisebbségi közösségek ajtajain kopogtattak volna, és legalább úgy tettek volna, mintha támogatnák a Bernie Sanders által népszerűsített szociáldemokrata jellegű intézkedéseket, a Clinton-kampány felső-középosztálybeli kertvárosokat célozott meg, ami lehetővé is tette, hogy a demokrata jelölt Obamánál jóval több szavazatot kapjon a százezer dollárnál nagyobb jövedelmű háztartásoktól.¹⁴ A hagyományosan demokrata munkásosztálybeli szavazók egy őket megvető neoliberális és egy jobboldali populista, aki a jól fizetett ipari állások viszszerterését ígerte, között kellett, hogy válasszanak. Sokan közülük inkább otthon maradtak, míg egy apró kisebbségük úgy döntött, tábort vált és míg korábban az ország történetének első afroamerikai jelöltjét támogatta, ezúttal egy nyíltan faj- és idegengyűlölő jelöltre szavazott.

A trumpizmus társadalmi alapjai

Trump bázisának kemény magját, hasonlóképpen a *Tea Party* mozgalomhoz 2009 óta, az idősebb kertvárosi/alvóvárosi [suburban/exurban] fehér középrétegek alkotják.¹⁵ Sikere a diplomával nem rendelkező fehérek között – a választáson résztvevő, alapidplomával [bachelor degree] nem rendelkező fehérek 52%-ának szavazatait szerezte meg Trump – a hagyományos kisvállalkozói rétegek (építőipari vállalkozók, bolttulajdonosok stb.) és egyetemi végzettséget nem igénylő felügyelői-menedzserei (gyári csoportvezetők, bolti és irodai menedzserek stb.) vagy szakképzett munkát végzők szavazataiból ered. Sikere az évi hetvenötezer dollárnál többet

kereső háztartások között egyben tükrözi azt, hogy ennek az osztálynak a menedzseriális és szakemberi elitje is mögötte áll. Más szavakkal, Trump társadalmi bázisa a Republikánus Párt hagyományos bázisa 1980 óta – politikailag és szociálisan konzervatív, idősebb, fehér középosztálybeli szavazók.

Csakhogy ezek a társadalmi csoportok a 2008-as gazdasági válság óta *politikailag radikalizálódtak*. 2008 előtt a republikánus szavazókat az etnikai kisebbségek, a nők, az LMBT közösség demokratikus győzelmei, jogszerzése iránti ellenérzés tüzelte. Az utóbbi négy évtizedben ezek a szavazók többnyire hajlandók voltak elfogadni szimbolikus engedményeket ezekben a kérdésekben (az abortusz korlátozása, de nem betiltása; a fogamzásgátláshoz való hozzáférés limitálása; helyi LMBT-ellenes rendeletek), miközben lojálisan támogatták az amerikai tőkésosztály többségének tradicionális képviselőiként működő fősodratú republikánusok neoliberais agendáját.

A 2008-as recesszió azonban radikalizálta a bázist, ami a republikánus *establishment* programjának számos kulcselemének megkérdőjelezéséhez vezetett. Szembesülve életszínvonaluk süllyedésével és a munkásosztályba való lecsúszás perspektívájával,¹⁶ a Tea Party mozgalom, majd később a Trump kampány, egy sajátosan *populista* politikai és gazdasági programmal állt elő. Az új középosztály immár a dokumentumok nélküli bevándorlók általános kitoloncolását nevezte meg céljának, ezzel fenyegetve az olcsó és sebezhető munkaerő kínálatát, amely létfontosságú a mezőgazdasági, építőipari, ruhaipari és egyéb szektorok tőkésai számára. Szembefordultak a vállalati érdekek szerint alakított bevándorlási reform javaslatokkal, amelyek egy permanens vendégmunkás-programot hoztak volna létre az Egyesült Államokban, elvileg akár megnyitva a – tekervényes – utat az állampolgárság felé a dokumentumok nélküli bevándorlók számára. A Tea Party mozgalom még odáig is hajlandó volt elmenni, hogy leállítsa a szövetségi kormányzat működését³ – fenyegetést jelentve az amerikai államadósság fizetésére és az egész nemzetközi pénzügyi rendszerre –, hogy elérje politikai céljait, ezzel elidegenítve magától a tőkésosztály fő szervezeteit, az Üzleti Kerekasztalt [Business Roundtable], és az Amerikai Kereskedelmi Kamarát.

Bár a Kamara hathatós segítségével 2014-ben sikerült megállítani a Tea Party-jelöltek nagy részét a republikánusok kongresszusi előválasztásain, a középosztálybeli bázis 2016-ban tovább radikalizálódott. Nem csak arról volt szó, hogy neoprotestáns keresztény szavazók hajlandók voltak elfogadni egy kétszer elvált, obszcén milliárdost, aki rendszeresen a nemi szerve méretéről viccelődött, hanem, hogy a republikánus bázis immár

³ A költségvetési törvények kongresszusi bojkottjával 2013-ban.

elutasította a neoliberális gazdasági és politikai programot, helyette a *populista* nacionalizmus felé fordulva. Nincs az amerikai tőkésosztálynak olyan jelentős csoportja, amely fel akarná mondani az Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Egyezményt [NAFTA], kilépne a Transz-csendes-óceáni Partnerségből [TPP], vagy brutális vámokat vetne ki a kínai importtermékekre. Szintén nincsen olyan jelentős tőkés csoport, amely kockázatosnak tartaná a meglévő katonai-diplomáciai szövetségi rendszert (ideértve a NATO-t, a konzervatív arab és muszlim rezsimekkel való szövetségi viszonyokat stb.) egy „Amerika az első!” [“America First”] külpolitika érdekében.

Nem ők, hanem Trump radikalizálódott középosztálybeli támogatói fordultak a gazdasági nacionalizmus és a diplomáciai izolacionizmus felé.¹⁷ Egy megtizedelt szakszervezeti mozgalom és rendkívül agresszív tőkésosztály közé szorulva, a középrétegek bizonyos csoportjai szerte a világon olyan politikai irányzatokhoz csatlakoznak, amelyek a bevándorlókat, a szakszervezeteket, a nőket, az LMBT közösséget, a színesbőrűeket teszik meg bűnbaknak: ezt láthatjuk a trumpizmus sikerénél az Egyesült Államokban, csakúgy mint a brit UKIP, a francia Nemzeti Front, az olasz Öt Csillag Mozgalom és hasonló formációknál Európában.¹⁸

A közelmúltban több szociológiai tanulmány is megmutatta, hogy a populista nacionalizmus a maga mérgező elegyével, amely ötvözi az anti-elitizmust, a fajgyűlöletet, a szexizmust és a homofóbiát, hogyan nyújtja a középrétegek számára 2008 óta „a megélt társadalmi tapasztalatok egyfajta mentális térképét”. Theda Skocpol és Vanessa Williamson *“The Tea Party and the Remaking of Republican Conservatism”* című könyvükben megmutatják, hogy az idősebb fehér középosztálybeliek a fokozódó gazdasági és szociális szorongatottság helyzetében a dokumentumok nélküli bevándorlókat fenyegető erőnek látják saját „életminőségükre” nézve, egyúttal pedig versenytársaknak a szűkülő szociális szolgáltatások, különösen a *Social Security* alap nyugdíjkifizetései és a *Medicare* területén.¹⁹ A tömeges kitoloncolások, az állampolgársághoz (valamint a szociális juttatásokhoz) való hozzáférés teljesmértékű megtagadása, együtt az alacsonyabb szövetségi deficittel elképzelésük szerint megvédené a „megszolgált” szociális juttatásokat (*Social Security*, *Medicare*), amelyektől ők maguk nagyon is függenek. Arlie Russell Hochschild *“Strangers in their Own Land”* című könyvében mutatja be ezeket az embereket, akik magukat „a szabályokat betartó” „szorgalmas dolgozóknak” írják le, akik sosem kérnek „alamizsnát” (állami támogatásokat stb.), és mégis fokozatosan lecsúsznak gazdaságilag és társadalmilag.²⁰ Ezek az emberek úgy érzik, hogy egyszerre fenyegetik őket erős gazdasági és társadalmi elitcsoportok és a „stiklizők” [line jumpers]: afroamerikaiak, hispánok és nők, akik hasznot húznak az őket támogató pozitív intézkedésekből [affirmative action], valamint az illegális bevándorlók és menekültek.

A marxista baloldal részletes, gazdag elemzéssel rendelkezik a középosztály – Trockij kifejezésével: az emberi törmelék [human dust] – vonzalmáról a jobboldali populista demagógok iránt. A fundamentális társadalmi osztályok – a tőkésék és bérmunkások – közé szorulva, a középosztály vonzódik az „erős emberek” iránt, akik a „kisember” az öt felülről és alulról nyomó erőkkel szembeni megvédéséről szavalnak. Ugyanakkor a szocialista baloldalnak mindig nagyobb nehézséget okozott, hogy megmagyarázza a munkások egy kisebbségének a jobboldalt támogató viselkedését. Miért támogatott 1980 óta a legtöbb választáson a szakszervezeti tag háztartások körülbelül 40%-a republikánus vagy más jobboldali (pl. Ross Perot 1992-ben) jelöltek?²¹ Miért választotta a fehér munkások egy másik, rendkívül kicsi, csoportja Trump nacionalista populizmusát?

Sok baloldali számára a jobboldal munkásosztályból jövő támogatása a „hamis tudat” egy formája – a saját érdekek téves azonosítása főnökeikével, ami a tőke az ideológiai apparátusok (sajtó, média stb.) fölötti kontrolljának a következménye. Mások számára a munkásosztályban tapasztalható fajgyűlölet és szexizmus valamiféle faji vagy férfi „privilegiumok” védelme, az alulról érkező fenyegetéssel szemben. Mindkét magyarázat elégtelen. A „hamis tudat” elképzelése a tőkét és ideológusait teljhatalmúnak állítja be, a munkásokat pedig a kapitalista ideológia passzív fogyasztóinak. A „privilegiumok védelme” leegyszerűsítő fogalma pedig ignorálja, hogy minden bérmunkásnak egyre fokozódó bizonytalansággal kell szembenéznie.

A tőkés termelés társadalmi viszonyainak ellentmondásos jellegét kell megértenünk, hogy megmagyarázzuk bizonyos munkások jobboldal iránti vonzódását. A munkások a kapitalizmusban elfoglalt objektív, strukturális helyzete alapját adja mind a kollektív, szolidáris radikalizmusnak, mind pedig az individuális, partikularista-szektoriális [sectoralist], reakciós politikának. Ahogy Bob Brenner és Johanna Brenner rámutattak Reagan 1981-es megválasztását követően:²²

Mint munkaerejüket árusító versenytársai egymásnak, a bérmunkások nyitottak az olyan politika iránt is, amely más munkásokkal fordítja szembe őket – különösen ha az utóbbiak sebezhetőbb társadalmi helyzetből jönnek. *Ha nincsen meg a tömeges, kollektív és sikeres osztályszerveződés és konfliktus átélt tapasztalata, akkor nem kell, hogy meglepje a szocialistákat, hogy a munkásosztály egyes csoportjai nyitottak a jobboldali politikára.*

Az amerikai munkások életszínvonala és munkakörülményei negyven éve folyamatosan támadás alatt vannak. A szakszervezeti mozgalom részéről egyik meghátrálás követte a másikat, ahogy az engedmények kialakulásának és a „munka-menedzsment-együttműködés” hiábavaló kísérleteinek politikája végül veszni hagyott szinte minden vívmányt, amit a munkások a harmincas és hetvenes évek kollektív, tömeges küzdelmei során kiharcoltak. Ezzel a tehetetlen szakszervezeti mozgalommal, amely feltétel nélkül követi az egyre inkább jobbra tartó Demokrata Pár-

tot, nem csoda, hogy az idősebb fehér munkások egy kisebbsége olyan politikai irányzatok felé fordult, amelyek a romló szociális helyzetért egyszerre okolja mind a nagyvállalati „globalistákat” és a sebezhetőbb helyzetű munkásokat: afroamerikaiakat, hispánokat, bevándorlókat, muszlimokat és a szexuális kisebbségeket. Kirk Noden a *The Nation*-ben írva jól ragadta meg miért kap a republikánus jobboldal szavazatokat a munkásosztályból:

Két narratíva alakult ki az iparvidékek összeomlásáról Amerikában. A jobboldali a következő három részből áll. Először: azért telepítették ki az ipart az országból mert a szakszervezetek aláásták a produktivitást és a munkaköltségeket túl magasra emelték, ezáltal versenyképtelenné téve minket. Másodsor, a vállalatok a túlzott szabályozás és a túlbúrjázó állam áldozataivá váltak, az utóbbi egyre súlyosabb adóival finanszírozva a szocialista jóléti rendszereket. Harmadszor, az illegális bevándorlók ellopták az amerikai munkahelyeket, kompetícióként jelentenek a fehér munkások számára és leszorították a béreket... A másik narratíva, amit a nagyvállalati demokraták népszerűsítenek, hogy az ország átmenetben van egy ipari gazdaságtól egy tudás-alapú gazdaság felé. Ez utóbbi elbeszélés elkerülhetetlennek állítja be az iparvidékek gazdasági átstrukturálását, tekintve a kínai és egyéb piacok megnyitását.²³

Trump és nacionalista-populista ideológusai a Breitbart-tól és az „alt-jobboldalról” [alt-right] még hozzátettek egy negyedik elemet a jobboldal narratívájához a globalizációban résztvevő nagyvállalatok és a „szabadkereskedelem” szerepéről. Mivel a választás egy elitista, az emberek életének realitásairól beszélni nem hajlandó neoliberálisra illetve egy populista demagógra korlátozódott, ahol az utóbbi egy illuzórikus megoldást kínált problémáikra, nem meglepő, hogy a fehér munkások egy kisebbsége Trumpot választotta.²⁴ A trumpizmus több évtized „kisebbségi rossz” politikájának gyümölcse, ahol a baloldal a szakszervezeti funkcionáriusok farvizén marad, akik pedig folyamatosan megadják magukat a tőkével szemben, miközben a jobbra tolódó Demokrata Párt utánfutóiként viselkednek, a „szembeszállni a jobboldallal” jelszavának nevében. Amíg nincsen tiszta és ütőképes önálló politikai alternatívája a munkásosztálynak – ami a munka- és lakóhelyeken folytatott tömeges küzdelmekben gyökerezik – addig egyre több munkás fogja úgy látni, hogy *nincsen* más alternatívája a neoliberális tőkés offenzívának, mint a jobboldali etnonacionalizmus.

Nem csak a baloldali és liberális kommentátorokat érte sokk-ként a választások eredménye, hanem, úgy tűnik, magát Trumpot is. Mint egy másnapos kollégista [frat boy] aki arra ébred egy átbuzított éjszaka után, hogy egy Fortune 500 vállalat vezérigazgatójává nevezték ki, Trump, úgy tűnik, mélyvízben találta magát. A kormányalakítással megbízott csapatban tapasztalható káosz és a kulisszák mögött zajló harcok a kulcskinevezések fölött, mielőtt még Trump átvette volna az elnöki hivatalt, végsősoron az új elnökre ható egymásnak ellentmondó erőknek tudható be.²⁵ Egyrészt, ott vannak az *establishment* republikánusok, akik a tőkésosztály központi csoportjaihoz kötődnek, akiket Trump kampánya során újra és újra pellengérré állított. Másrészt ott vannak az alt-jobboldal nacionalista-populistái, akik létrehozták Trump egyszerre nagyvállalat-ellenes, izolacionalista és fajgyűlölő szlogenjeit.

Valóságos kettős hatalom alakult ki a kabinetben belül, miután az elnök párhuzamosan kinevezte Reince Priebust, a Republikánus Nemzeti Bizottság elnökét kabinetfőnökének, illetve kampánymenedzserét, a korábbi Breitbart-főszerkesztő Steve Bannont főtanácsadójának és vezető stratégának.²⁶ A republikánus *establishment*et igencsak feldühítette, hogy egy „jobboldali médiaprovokátor” – aki egyben gazdasági populista és „Amerika az első!”-jellegű kritikusa az amerikai külpolitikának – lesz az elnök legközelebbi embere. Az alt-jobboldal hasonlóképpen elszörnyedt Priebus kinevezésén, „belső ellenségnek” aposztrofálva és arra panaszkodva, hogy „Priebus megtestesíti mindazt, amit a választók elutasítottak”.²⁷

Mi Breitbart és az alt-jobboldal politikai programja? Az alt-jobboldal igenis fajgyűlölő, bár ők tagadják ezt. Nem osztják a fehér felsőbbrendűség nyílt hívei és a különböző fasiszta csoportok biológiai rasszizmusát [...]. Ehelyett az alt-jobboldal a *kulturális rasszizmus* – ami szerint bizonyos csoportok értékei és viselkedései magasabbrendűek mint másokéi – híve, hogy igazolja a nem-európai bevándorlók kizárását és a különböző „kulturális csoportok” szegregációját²⁸. Trump és Breitbart inkább *nacionalistának* és *populistának* definiálják magukat újabban, megpróbálva elhatárolódni a nyílt fehér etnonacionalizmus olyan hirdetőitől, mint Richard Spencer, aki eredetileg megalkotta az „alt-jobboldal” kifejezést.

Egy több részes cikksorozatban a Breitbarton az álnéven író „Virgil” [Vergilius] amellelt érvelt, hogy egy sikeres Trump-kabinetnek két célt kell elérnie. Először is, át kell alakítania az amerikai külpolitikát, véget vetve Amerika alárendelődésének történelmi szövetségeseivel szemben (NATO).²⁹ Másodszor, Trumpnak meg kell védenie „a kékgalléros Amerikát” a „globalista” nagyvállalati elittel szemben.³⁰ A *The Hollywood Reporter*-nek adott interjújában Bannon így kardoskodott: „Nem fehér

etnonacionalista [white nationalist] vagyok, hanem csak nacionalista. Gazdasági nacionalista... A globalisták kifosztották az amerikai munkásosztályt és létrehoztak egy ázsiai középosztályt. A kérdés most az, az amerikaiak hogy kerülhetik el hogy újra átb...k őket.³¹ A „kékgalléros Amerika” megmentésének kulcseleme a neoliberais „szabadkereskedelmi egyezmények” felszámolása és minden dokumentumok nélküli bevándorló kitelepítése. [...]

Az eddigi kinevezések egyes képet mutatnak.³² Trump legtöbb kinevezettje a republikánus establishment szélsőjobboldaláról jön. Betsy DeVos oktatási miniszterjelölt a közoktatás és a tanárok szakszervezeteinek eltökélt ellensége, de a gazdaságpolitikában mainstream republikánus és nem támogatta Trump jelöltségét. Jeff Sessions igazságügyminiszter-jelölt hírhedt rasszista és kezdettől fogva Trump támogatója, de a republikánus konszenzuson belül helyezkedik el a kereskedelem és a diplomáciai kapcsolatok ügyében. Nikki Haley ENSZ-nagykövet jelölt sok déli állambeli republikánussal szembe fordult, akik a 2015-ös charleston-i fajgyűlölő templomi lövöldözést követően a konföderációs zászlót védtek, és ellenezte Trump populista nacionalizmusát. Elaine Chao, ifjabb Bush munkaügyi minisztere és Mitch McConnell szenátusi frakcióvezető felesége a közlekedési minisztériumot fogja vezetni, klasszikus washingtoni bennfentes. Scott Pruitt, az oklahomai főügyész, aki az Amerikai Környezetvédelmi Hivatalt [EPA] fogja vezetni, az energiaipari cégek közeli szövetségese és klímaváltozás-tagadó, de nem áll szemben a „szabadkereskedelemmel”. John F. Kelly belbiztonsági miniszter-jelölt osztotta a kétpárti konszenzust a „határvédelem megerősítéséről”, de nem híve az általános kitoloncolásoknak. Ben Carson lakásügyi és városfejlesztési miniszter-jelölt a szociális lakások nagymértékű privatizációjának híve, de a szabadkereskedelem ügyében mainstream neoliberális.⁴ [...]

A Kongresszusban a populista nacionalisták a republikánus *establishment* ellenállásába fognak ütközni. Trump győzelme ellenére a Republikánus Párt kongresszusi frakciója szilárdan a nagyvállalati érdekek képviselője. Az Amerikai Kereskedelmi Kamara bejelentése szerint „a Kamara által támogatott képviselőházi és szenátusi jelöltek 95%-a győzött”³³ Mindez tükröződik Paul Ryan „A Better Way” törvényjavaslat-csomagjában.³⁴ Ryan legtöbb javaslata folytatja a „business as usual”-t további megszorításokkal a közoktatás és a jóléti rendszerek területén, valamint a tőke további deregulációjával. Ugyanakkor, mind a „Better way” javaslatcsomagban, mind nyilvános megszólalásaik során Ryan és az *establishment* republikánusok nyilvánvalóvá tették szembenállásukat bármiféle visszalépéssel

⁴ Ezek a kinevezések azóta mind megtörténtek.

szemben a szabadkereskedelmi egyezményekből, vagy az USA központi katonai és politikai szerepétől a globális kapitalizmus fenntartásában és megvédésében.⁵ Szintén vehemensen szembenállnak a papírok nélküli bevándorlók tömeges kitoloncolásával, leszámítva a már Obama által is célba vett „bűnelkövetőket”, és támogatják a vendégmunkás-programok kiterjesztését, hogy garantálják az olcsó és sebezhető munkaerő kínálatát a munka-intenzív szektoroknak.³⁵ A Tea Party maradékainak kétségbeesett ellenállása ellenére Paul Ryan-t a republikánus frakció nagy többségével választották újra a Képviselőház elnökének.³⁶ Összességében tehát a Trump-kormány feltehetően nem fogja tudni megvalósítani a külpolitikával és a kereskedelemmel kapcsolatos nacionalista-populista javaslatainak nagy részét, és egy keményen jobboldali *neoliberális* rezsim lesz.

Mi várható? A neoliberalizmus nem halott

Habár a fehér munkás- és középosztály bizonyos csoportjai a politikai osztály és annak neoliberális programja elleni haragjának (vö. Trump szlogenjével: „csapoljuk le a mocsarat”) hullámát meglögvölva jutott a Fehér Házba, a Trump-kormány *folytatni* és *fokozni* fogja a neoliberális támadásokat a dolgozók, az etnikai kisebbségek, a bevándorlók, a nők és az LMBT közösség ellen. Másszóval: ne számítsunk szakításra az utóbbi negyven év *kétpárti* kapitalista offenzívájával. Nem kérdés, hogy a 2008-as krach után a pénzügyi szektorra kirótt enyhe szabályozásokat vissza fogják vonni, s máris napirenden van a vállalati adók újabb csökkentése. Habár a *Wall Street* elsőprő többsége Clintont támogatta a választásokon, úgy tűnik hajlandó „esélyt adni” az új kormánynak.³⁷

Hasonlóképpen, nincsenek komolyabb akadályok Trump előtt, hogy megszüntesse a szerény környezetvédelmi szabályozásokat, amelyeket az Obama-kormány létrehozott. Itt igen jól fog neki jönni a Clinton-kormány által létrehozott Tájékoztatási és Szabályozásügyi Hivatal [Office of Information and Regulatory Affairs], amely a végső döntés jogával rendelkezik az új szabályozások elfogadásánál.³⁸ Mind Trump, mind a republikánus kongresszusi vezetés egyetért abban, hogy itt az ideje az olyan szegénységellenes programok masszív megnyirbálására, mint a *Head Start*, a *Medicaid* vagy a támogatott étkezési jegyek (ezek a programok a legnagyobb mértékű megszorításokat eddig Obama alatt szenvedték el).³⁹ Trump és Ryan szintén egyetértenek Obama egészségügyi reformjának,

⁵ 2017. januárban Trump elnöki memorandumban kimondta az USA kilépését a Transz-csendes-óceáni Partnerségből (TPP).

az „Obamacare”-nek jelentős átalakításában – ugyanakkor a privat egészségügyi biztosítóknak juttatott szubvenciók valószínűleg meg fognak maradni.⁶

Trump kellemetlen helyzetben találhatja magát amikor Ryan és a kongresszusi republikánusok privatizálni akarják majd a *Medicare*-t és a *Social Security*-t: ezek a programok, létfontosságúak az elnök idősebb támogatói számára.⁴⁰

Trump szintén fokozni fogja az Obama-kormány a dokumentumok nélküli bevándorlók közötti „bűnözőket” kitoloncoló politikáját, miközben feltehetően vissza fog táncolni az általános kitoloncolást előrevetítő ígéretétől [...].⁴¹ Trump minden rendpárti retorikája ellenére, intézkedései csak folytatni fogják Obama elnökségének gyakorlatát a rendőrök által elkövetett gyilkosságok tolerálásában. Az amerikai történelem első két afroamerikai főügyésze, Eric Holder és Loretta Lynch, egyetlen rendőr ellen sem emelt vádat az általuk meggyilkolt fiatal fekete férfiak állampolgári jogainak megsértéséért. Várhatóan szintén folytatódik az Igazságügyi és a Hadügyminisztérium gyakorlata, hogy a feleslegben maradt katonai felszerelést helyi rendőri erőknek adják el – ami szintén [Bill] Clinton kormányzása idején kezdődött el. Bár a demokraták, akik a szakszervezetek felajánlásainak és támogatásának fő élvezői, nem valószínű hogy támogatnának egy szövetségi szintű Jog a Munkához Törvényt⁷, de szintén nem valószínű, hogy szembeszállnának annak fő pilléreivel.⁴² [...]

Trump hezitálása és a nacionalista-populista javaslatával való szembenállás elhúzódó polgárháborút ígér a Republikánus Párton belül. Ebben a csatában a republikánus establishment, a régi WASP [fehér angolszász protestáns] tőkészekhez fűződő történelmi kapcsolataival, minden szempontból előnnyel indul a nacionalista populistákkal szemben. A republikánus vezetés kezében van a párt költségvetése és minden eszközük megvan rá, hogy megváltoztassák a következő elnökjelölt-választás szabályait. Ennek alapvonalai már meg is vannak nekik a demokratáktól, ti. hogy hogyan lehet megakadályozni a bázis bármiféle jövőbeli lázadását: ez a nem választott „szuperdelegáltak” rendszere.⁴³ Trump képtelensége arra, hogy „újra naggyá tegye Amerikát” – visszafordítva a neoliberais kereskedelmi egyezményeket, kitoloncolva a dokumentumok nélküli bevándorlókat és feltámasztva az ipari munkahelyeket – csalódást fog okozni sok közép- és munkásosztálybeli szavójánál. Az ő támogatásuk nélkül pedig a naciona-

⁶ Az Obama reformját eltörlő törvényjavaslatot, az *American Health Care Act of 2017* nevű törvényt a Képviselőház májusban megszavazta, jelenleg a Szenátus előtt van.

⁷ Ez valójában a szakszervezeti jogokat drasztikusan korlátozó törvényjavaslatot jelent, ami számos államban már életben van.

lista-populista blokk már jóval a 2020-as választások után marginalizálódhat a Republikánus Párton belül.⁴⁴ A legnagyobb veszély azonban nem is a hatalom folyosóiról származik, hanem az utcáról. Szervezett fasiszták kis csoportjai és szélsőjobboldali személyek most úgy érzik „nekik fúj a szél”, és végre szabad az út a színesbőrűek, bevándorlók, muszlimok, szexuális kisebbségek és baloldaliak bántalmazása terén. Csak november 16-ig – egy héttel Trump választási győzelme után – a *Southern Poverty Law Center* körülbelül hétszáz gyűlölet-bűncselekményt regisztrált az országban.⁴⁵ [...] 29%-uk bevándorlók ellen irányult, 22%-uk feketék ellen, 11%-uk az LMBT közösség tagjai ellen, 7% muszlimok, valamint 5% nők ellen. Az esetek 11%-a a horogkeresztet használó vandalizmus volt, miközben csak 4%-uk volt Trump támogatói elleni verbális vagy fizikai támadás.

A trumpizmus elleni harcnak sok formát kell öltenie: szervezett, kollektív antifasiszta önvédelem a támadásokkal szemben, tömegdemonstrációk, és végsősoron munkahelyi harcok. A szervezőknek stratégiailag meg kell érteniük, hogy nem támaszkodhatunk sem a demokratákra, sem pedig az intézményes reformizmus erőire (szakszervezeti funkcionáriusok, illetve a színesbőrűek, nők, bevándorlók, szexuális kisebbségek jogait képviselő szervezetek középosztálybeli vezetői) ezekben a harcokban.

Bár a szakszervezeti vezetők és szövetségeik inkább hajlandók lesznek Trump ellen mobilizálni, mint Obama ellen, arra kell számítanunk, hogy végül mégis leteszik a garast a demokraták mellett a 2018-as kongresszusi választásokkor. Tekintve az USA-ban baloldálnak nevezhető erők – szociáldemokraták és korábbi sztálinisták, akik egyaránt osztják az intézményes reformizmus erőivel való „stratégiai szövetség” elkötelezettségét – attitűd-jeit, sziszifuszi munka lesz olyan mozgalmakat építeni, amelyek képesek lesznek a demokratáktól és reformista támogatóiktól függetlenül működni.

A számos nagyvárosban [2016 telén] spontán kirobbant tiltakozások és a fajgyűlölő illetve homofób erőszak elleni tiltakozások (ahol a résztvevők biztosítótűt tesznek ki, jelezve szolidaritásukat) biztató kezdetet jelentenek. A veszély azonban az, hogy ezek a küzdelmek, hasonlóan a wisconsini „felkeléshez”⁸, kérészéletűek lesznek és nem igazán hagynak önálló szervezeteket maguk után. Az előremutató út a baloldal számára a militáns kisebbség – olyan aktivisták rétege, akik rendelkeznek a reformizmuson túlmenő stratégiával és taktikával, ha nem is explicite forradalmiak ezen a ponton – újraépítése a munkahelyeken és társadalmi mozgalmakban. Ha egy ilyen, a dolgozók széles tömegeiben jelen lévő, oda beágyazódott réteg nincs, akkor a szakszervezeti vezetők, a Demokrata Párt professzionális

⁸ Tiltakozások Wisconsin államban 2011-ben a republikánus vezetés szakszervezetellenes és antiszociális költségvetésével szemben.

politikusai és a társadalmi mozgalmak középosztálybeli vezetői megint kisiklatják és demobilizálják a kezdetben ígéretesnek tűnő küzdelmeket – ahogy azt tették az utóbbi negyven év során is.

Jegyzetek

Ez az esszé 2016 decemberében íródott és nem tükrözi az azóta történt fejleményeket.

- ¹ Charlie Post, "The Republicans Have Been Trumped," *Jacobin*, October 14, 2016, <https://www.jacobinmag.com/2016/10/trump-gop-republicans-tea-party-populism-fascism/>.
- ² Clinton támogatóiról lásd <https://www.opensecrets.org/pres16/industries?cycle=2016&id=N00000019>, illetve ugyanez Trumpnál, ld. <https://www.opensecrets.org/pres16/industries?id=N00023864&cycle=2016&type=f&src=b>.
- ³ Gregory Wallace and Robert Yoon, "Voter Turnout at 20 Year Low in 2016," CNN, November 12, 2016, <http://www.cnn.com/2016/11/11/politics/popular-vote-turnout-2016/>.
- ⁴ Adatok forrása: uselectionatlas.org.
- ⁵ A választói részvétel demográfiai csoportok 2008-ban illetve 2012-ben inen: Roper Center for Public Opinion Research, Cornell University, <http://ropercenter.cornell.edu/polls/us-elections/how-groups-voted/how-groups-voted-2008/> and <http://ropercenter.cornell.edu/polls/us-elections/how-groups-voted/how-groups-voted-2012/>. 2016-os adatok: CNN Exit Polls, <http://www.cnn.com/election/results/exit-polls>.
- ⁶ Sabrina Tavernise, "Many in Milwaukee Neighborhood Didn't Vote—and Don't Regret It," *New York Times*, November 20, 2016, http://www.nytimes.com/2016/11/21/us/many-in-milwaukee-neighborhood-didnt-vote-and-dont-regret-it.html?_r=0. Matt Karp rámutat, hogy hasonló eltolódások történtek további főleg feketék lakta körzetekben pl. Detroitban, St. Louis' északnyugati részén, Nyugat és Észak-Philadelphiában, és Kelet-Flatbush-ban New Yorkban. Ld. "Fairfax County, USA" *Jacobin*, November 28, 2016, <https://www.jacobinmag.com/2016/11/clinton-election-polls-white-workers-firewall/>.
- ⁷ <http://www.census.gov/library/publications/2015/demo/p60-252.html>.
- ⁸ Kevin Uhrmacher, Kevin Schaul, és Dan Keating, "These Obama Strongholds Sealed the Election for Trump," *Washington Post*, November 9, 2016, https://www.washingtonpost.com/graphics/politics/2016-election/obama-trump-counties/?tid=ss_mail; és Loren Collingwood, "The County-By-County Data on Trump Voters Shows Why He Won" *Washington Post*, November 19, 2016, https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/11/19/the-country-by-county-data-on-trump-voters-shows-why-he-won/?postshare=6041479586306602&tid=ss_fb-bottom.
- ⁹ Konstantin Kilibarda és Daria Roithmayr, "The Myth of the Rust Belt Revolt," *Slate*, December 1, 2016, http://www.slate.com/articles/news_and_politics/politics/2016/12/the_myth_of_the_rust_belt_revolt.html.
- ¹⁰ Eric Asson, "Blame Trump's Victory on College Educated Whites, Not the

- Working Class,” *New Republic*, November 15, 2016, <https://newrepublic.com/article/138754/blame-trumps-victory-college-educated-whites-not-working-class>.
- 11 Ld. Christian Parenti remek elemzését, “Garbage In, Garbage Out: Turns Out Clinton’s Ground Game Sucked,” *Jacobin*, November 18, 2016, <https://www.jacobinmag.com/2016/11/clinton-campaign-gotv-unions-voters-rust-belt/>; illetve Karp, “Fairfax County, USA.”
  - 12 Idézi Jim Geraghty, “Chuck Schumer: Democrats Will Lose Blue-Collar Whites But Gain in the Suburbs,” *National Review*, July 28, 2016, <http://www.nationalreview.com/corner/438481/chuck-schumer-democrats-will-lose-blue-collar-whites-gain-suburbs>.
  - 13 Karp, “Fairfax County, USA.”
  - 14 Ugyanezt nagyrészt megírtam itt: “The Republicans Have Been Trumped,”; “Why The Tea Party?” *New Politics* 53, Summer 2012, <http://newpol.org/content/why-tea-party/>; “Whither the Republican Party? The 2014 Election and the Future of Capital’s ‘A’ Team,” *The Brooklyn Rail*, December 18, 2014, <http://www.brooklynrail.org/2014/12/field-notes/whither-the-republican-party>. Eric Sasson hasonlóan érvel “Blame Trump’s Victory.”
  - 15 Michael A. McCarthy, “The Revenge of Joe the Plumber,” *Jacobin*, October 26, 2016, <https://www.jacobinmag.com/2016/10/trump-small-business-whites-xenophobia-immigration/>.
  - 16 Bár helyesen mutat rá arra, hogy Trump megnyerte a keresztény jobboldali szavazókat 2016, Mike Davis tévesen „a cinizmus koalíciójának” nevezi ezt a jelenséget, alábecsülve a társadalom szőben forgó rétegeinek populista radikalizációját. “Not a Revolution—Yet” *Verso Blog*, November 15, 2016, <http://www.versobooks.com/blogs/2948-not-a-revolution-yet>.
  - 17 Az európai populista jobboldalról lásd F. LePlat (szerk.), *The Far Right in Europe* (London: Resistance Books, 2015).
  - 18 Theda Skocpol és Vanessa Williamson, *The Tea Party and the Remaking of Republican Conservatism* (New York: Oxford University Press, 2013).
  - 19 Arlie Russell Hochschild’s *Strangers in their Own Land: Anger and Mourning on the American Right* (New York: New Press, 2016).
  - 20 Phillip Bump, “Donald Trump Got Reagan-like Support from Union Households,” *The Washington Post*, November 10, 2016, <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/11/10/donald-trump-got-reagan-like-support-from-union-households/>.
  - 21 Johanna Brenner és Robert Brenner, “Reagan, the Right and the Working Class,” *Against the Current* (Old Series) 1, 2, Winter, 1981, 30.
  - 22 Kirk Noden, “Why Do White Working-Class People Vote Against Their Interests? They Don’t,” *The Nation*, November 16, 2016, <https://www.thenation.com/article/why-do-white-working-class-people-vote-against-their-interests-they-dont/>.
  - 23 Ld. Richard C. Longworth, “Disaffected Rust Belt Voters Embraced Trump—They Had No Other Hope,” *The Guardian*, November 21, 2016, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/nov/21/disaffected-rust-belt-voters-embraced-donald-trump-midwestern-obama>. Also see Rick Rommel, “In Western Wisconsin, Trump Voters Want Change,” *Milwaukee Journal Sentinel*, November

- 27, 2016, <http://www.jsonline.com/story/news/politics/elections/2016/11/26/western-wisconsin-trump-voters-want-change/94436384/>. For an excellent analysis of Trump's appeals to working-class voters see Christian Parenti, "Listening to Trump," *Jacobin*, November 22, 2016, <https://www.jacobinmag.com/2016/11/trump-speeches-populism-war-economics-election/>.
- ²⁴ Lauren McCauley, "Ugly and Unprepared, 'Knife Fight' Breaks Out in Trump Transition," *Common Dreams*, November 15, 2016, <http://www.commondreams.org/news/2016/11/15/ugly-and-unprepared-knife-fight-breaks-out-trump-transition>; Julie Hirschfeld Davis, Mark Mazzetti, és Maggie Haberman, "Firings and Discord Put Trump Transition Team in a State Disarray," *New York Times*, November 15, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/11/16/us/politics/trump-transition.html>; Michael D. Shear, "Trump Says Transition's Going 'Smoothly,' Disputing Disarray Reports," *New York Times*, November 16, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/11/17/us/politics/donald-trump-administration-twitter.html>.
- ²⁵ Michael D. Shear, "Donald Trump Picks Reince Priebus as Chief of Staff and Stephen Bannon as Strategist," *New York Times*, November 13, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/11/14/us/politics/reince-priebus-chief-of-staff-donald-trump.html>.
- ²⁶ Julia Hahn, "Michael Savage Warns Donald Trump: 'Rinse' Reince; He's 'Everything the Voters Rejected,'" Breitbart, November 13, 2016, <http://www.breitbart.com/2016-presidential-race/2016/11/13/michael-savage-warns-donald-trump-rinse-reince-priebus/>.
- ²⁷ Allum Bokhari és Milo Yiannopoulos, "An Establishment Conservative's Guide to the Alt-Right," Breitbart, March 29, 2016, <http://www.breitbart.com/tech/2016/03/29/an-establishment-conservatives-guide-to-the-alt-right/>.
- ²⁸ Alan Rappeport és Noah Weiland, "White Nationalists Celebrate 'an Awakening' After Donald Trump's Victory," *New York Times*, November 19, 2016, http://www.nytimes.com/2016/11/20/us/politics/white-nationalists-celebrate-an-awakening-after-donald-trumps-victory.html?_r=0; Joseph Goldstein, "Alt-Right Exults in Donald Trump's Election with a Salute: 'Heil Victory,'" *New York Times*, November 20, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/11/21/us/alt-right-salutes-donald-trump.html?ref=todayspaper>. Trump, a *New York Times*-nak adott interjúban elhatárolódott a fehér etnonacionalistáktól, azt mondva "Nem akarom mozgósítani ezt a csoportot," miközben úgy érvelt Bannon nem rasszista. "Donald Trump's New York Times Interview: Full Transcript," *New York Times*, November 23, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/11/23/us/politics/trump-new-york-times-interview-transcript.html>.
- ²⁹ Virgil, "How a Newly Elected Republican President Can Gain 17 Points in His Reelection Campaign," Breitbart, November 18, 2016, <http://www.breitbart.com/big-government/2016/11/18/virgil-how-a-newly-elected-republican-president-can-gain-17-points-in-his-re-election-campaign/>; "It's On! The Battle for Blue Collar America: Remembering the Forgotten Man," Breitbart, November 21, 2016, <http://www.breitbart.com/big-government/2016/11/21/virgil-battle-blue-collar-america-remembering-forgotten-man/>.
- ³⁰ Michael Wolff, "Ringside With Steve Bannon at Trump Tower as the President-Elect's Strategist Plots 'An Entirely New Political Movement,'" *The Hollywood*

- Reporter, November 18, 2016, <http://www.hollywoodreporter.com/news/steve-bannon-trump-tower-interview-trumps-strategist-plots-new-political-movement-948747>.
- ³¹ Julia Hahn, "Day Before Election Paul Ryan Said GOP Not Trump's Party," Breitbart, November 12, 2016, <http://www.breitbart.com/big-government/2016/11/12/day-election-paul-ryan-said-gop-not-trumps-party/>; "GOP Lawmakers Work Behind Closed Doors to Stop Donald Trump's Mandate," Breitbart, November 15, 2016, <http://www.breitbart.com/2016-presidential-race/2016/11/15/gop-lawmakers-work-behind-closed-doors-to-stop-donald-trumps-mandate/>.
- ³² Reed Abelson, "Health Insurers List Demands if Affordable Care Act is Killed," *New York Times*, December 6, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/12/06/business/health-insurers-obamacare-republicans.html?emc=eta1>.
- ³³ Binyamin Appelbaum, "Terry Branstad, Iowa Governor, is Trump's Pick as China Ambassador," *New York Times*, December 7, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/12/07/us/politics/terry-branstad-china-ambassador-trump.html?emc=eta1>.
- ³⁴ Pam Key, "Ryan: Border Security is Our Focus, Not Mass Deportations," Breitbart, November 13, 2016, <http://www.breitbart.com/video/2016/11/13/ryan-border-security-focus-not-mass-deportations/>; Julia Hahn, "Paul Ryan: No Deportations," Breitbart, November 13, 2016, <http://www.breitbart.com/video/2016/11/13/ryan-border-security-focus-not-mass-deportations/>; Julia Hahn, "GOP Rep: Paul Ryan's Immigration Policy Not 'In Best Interest of America,'" Breitbart, November 14, 2016, <http://www.breitbart.com/2016-presidential-race/2016/11/14/gop-congressman-mo-brooks-paul-ryans-position-immigration-not-best-interest-america/>. Ezra Klein, "Senate Republicans Can Save the Country—and Their Party—From Trump," *Vox*, November 28, 2016, <http://www.vox.com/policy-and-politics/2016/11/28/13758376/senate-republicans-trump>.
- ³⁵ Julia Hahn, "Dave Brat Urges Delay on Speaker Vote: A 'Better Way' Did Not Animate This Historic Election," Breitbart, November 14, 2016, <http://www.breitbart.com/big-government/2016/11/14/dave-brat-urges-delay-on-speaker-vote-a-better-way-did-not-animate-this-historic-election/>.
- ³⁶ Landon Thomas, Jr. "Investors Make Bullish Bet on Trump, and an Era of Tax Cuts and Spending," *New York Times*, November 21, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/11/21/business/dealbook/investors-make-bullish-bet-on-trump-and-an-era-of-tax-cuts-and-spending.html?ref=todayspaper>.
- ³⁷ Henry Fountain és Erica Goode, "Trump Has Options for Undoing Obama's Climate Legacy," *New York Times*, November 25, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/11/25/science/donald-trump-obama-climate.html?ref=todayspaper>.
- ³⁸ Bob Herbert, "Get Ready for War on the Poor," *The Nation*, November 22, 2016, <https://www.thenation.com/article/get-ready-for-a-war-on-the-poor/>.
- ³⁹ Robert Pear, "A Battle to Change Medicare Is Brewing, Whether Trump Wants It Or Not," *New York Times*, November 24, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/11/24/us/politics/donald-trump-medicare-republicans.html>.
- ⁴⁰ Amuy Chozick, "Trump Appears to Soften on Deporting Thousands of Young Immigrants," *New York Times*, December 7, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/12/07/us/immigration-dreamers-trump.html?emc=eta1>.

- ⁴¹ <https://nrtwc.org/facts-issues/national-right-to-work-act/>. See also Harold Meyerson, "Donald Trump Can Kill the American Union," *Washington Post*, November 23, 2016, https://www.washingtonpost.com/posteverything/wp/2016/11/23/donald-trump-could-kill-the-american-union/?postshare=6271479932172355&tid=ss_mail&utm_term=.29ed659b93ab.
- ⁴² Leon Neyfakh, "Can the 'Secret Government' Save Us?," *Salon*, November 14, 2016, http://www.slate.com/articles/news_and_politics/politics/2016/11/can_the_secret_government_save_us_from_donald_trump.html.
- ⁴³ Jennifer Steinhauer, "Senate Democrats' Surprising Strategy: Trying to Align With Trump," *New York Times*, November 16, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/11/17/us/politics/democrats-house-senate.html>; Jared Bernstein, "Trump's Misguided Flirtation with Keynesianism," *Politico*, November 21, 2016, <http://www.politico.com/magazine/story/2016/11/trumps-misguided-flirtation-with-keynesianism-214468>.
- ⁴⁴ Demetri Sevastopulo és David J. Lynch, "Trump Reverses Course on Core Campaign Promises," *Financial Times*, November 22, 2016; Michael D. Shear, Julie Hirschfeld Davis, és Maggie Haberman, "Trump, in Interview, Moderates Views but Defies Conventions," *New York Times*, November 22, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/11/22/us/politics/donald-trump-visit.html>. A CIA permanens állománya ellenzi a „vízbefojtás” kínzási technika [waterboarding] újboli bevezetését. Michael Hayden, a CIA korábbi igazgatója azt nyilatkozta Trump „a saját vödret kell majd, hogy odavigye”, ha újra be akarja vezetni a "waterboarding"-ot. Matt Apuzzo és James Risen, "Donald Trump Faces Obstacles to Resume Waterboarding," *New York Times*, November 28, 2016, <http://www.nytimes.com/2016/11/28/us/politics/trump-waterboarding-torture.html?ribbon-ad-id=x=17&rref=politics&module=Banner&version=context&region=Header&action=click&contentCollection=Politics&pgtype=article>.
- ⁴⁵ Larry Buchanan, Alicia Parlapiano, és Karen Yourish, "How Hard (or Easy) It Will Be for Trump to Fulfill His 100-Day Plan," *New York Times*, November 24, 2016, <http://www.nytimes.com/interactive/2016/11/21/us/politics/what-trump-wants-to-do-in-his-first-100-days-and-how-difficult-each-will-be.html>.

(Fordította: Koltai Mihály)

Eredeti megjelenés: <http://isreview.org/issue/104/we-got-trumped>,
International Socialist Review, 107. szám, 2017. tavasz